

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศต้องอาศัยประชากรเป็นปัจจัยสำคัญ จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาประชากร วิธีการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพคือการศึกษาเพื่อเสริมแรงงานมนุษย์ให้มีคุณภาพสูงขึ้น การศึกษาจึงถือว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประเทศ การศึกษาที่ถือว่าเป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนรู้ คือการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา ซึ่ง เยาวพา เดชะคุปต์ (2526:1) กล่าวว่า "สำหรับการจัดการประถมศึกษาถือว่าเป็นกระบวนการทางการศึกษาที่มีความสำคัญต่อผู้เรียนและประเทศอย่างยิ่ง เพราะมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับความรู้และพัฒนาการขั้นมูลฐาน อันจะนำไปสู่การเรียนรู้ และการปฏิบัติงานในระดับสูงขึ้นไป ผู้เรียนจะได้รับการหล่อหลอมบุคลิกภาพ การปลูกฝังทัศนคติและค่านิยมที่ดีงาม ตลอดจนการเผชิญปัญหาต่าง ๆ ด้วยวิธีการวิเคราะห์หาวิธีแก้ปัญหาด้วยเหตุผล ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเติบโตในสังคมได้อย่างมีความสุขและเป็นกำลังของชาติอย่างภาคภูมิใจ"

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่กำลังพัฒนา ปัจจุบันการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา ใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ซึ่งได้รับการพัฒนาเพื่อสนองความต้องการทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลง ตลอดระยะเวลาของการใช้หลักสูตรประถมศึกษาดังกล่าว มีผู้สนใจวิจารณ์และติดตามผลการนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งจากการศึกษาผลการใช้หลักสูตรปรากฏว่าบางส่วนยังมีปัญหาและอุปสรรคหลายด้านด้วยกัน ดังเช่น สวัสดิ์ นิเทศวรวิทย์ (2525:25-26) ศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรแม่บทและเอกสารหลักสูตรประถมศึกษา พบว่าครูส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจโครงสร้างของหลักสูตร เนื่องจากการศึกษาหลักสูตรเป็นเรื่องลำบากเสียเวลาในการศึกษา ครูจึงนิยมศึกษาแผนการสอนและคู่มือครูละตัวมากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สงบ พงศ์อารยะ และคณะ (2526: 61-64) พบว่า ครูมีทัศนคติที่ดีต่อหลักสูตรประถมศึกษา แต่ไม่สามารถปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนดได้ครบถ้วน

ด้านการเรียนการสอน มีผู้สนใจพฤติกรรมด้านการสอนของครูตั้งที่มีผู้ศึกษาด้านนี้หลายท่าน เช่นจากงานวิจัยของ ดวงคำ รุระคำ (2524:196) พบว่า ปัญหาที่เกี่ยวกับการ

เรียนการสอน คือ โดยส่วนใหญ่ครูเห็นว่าตนเองมีสมรรถภาพทางด้านคุณลักษณะและทัศนคติ เพียงพอ แต่ยอมรับว่าสมรรถภาพด้านความรู้และทักษะยังไม่เพียงพอที่จะสอนตามหลักสูตร ประถมศึกษา 2521 โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสอนให้เกิดลักษณะที่ดีแก่เด็ก พะเยาว์ पालวัฒน์ (2525:100-110) ศึกษาการสอนนรีศึกษาของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผลปรากฏว่า ครูส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการสอนที่เน้นการกระทำร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน รองลงมา คือกิจกรรมที่ให้นักเรียนทำตามคำสั่งและกิจกรรมที่ครูเป็นผู้นำ ส่วนพฤติกรรมที่ครูปฏิบัติน้อย ที่สุดคือกิจกรรมที่เน้นกระบวนการกลุ่ม ศูนย์พัฒนาหลักสูตร (2525:ไม่ปรากฏเลขหน้า) ได้รายงานเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนการสอนของครู ปรากฏว่ากิจกรรมการสอนที่เน้นการลงมือปฏิบัติจริงครูจะใช้เฉพาะการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพเป็นส่วนใหญ่ สัมพงษ์ พลละสุรีย์ (2524:35) ศึกษาพฤติกรรมการสอนของครูในแต่ละภาค พบว่าพฤติกรรมการสอนของครูแต่ละภาคไม่แตกต่างกัน ซึ่งส่วนใหญ่จะเน้นพฤติกรรมด้านการพูดบรรยายคิดเป็นเวลาดู ครึ่งหนึ่งของจำนวนเวลาเรียนทั้งหมด

จากการดำเนินการศึกษาปัญหาทางด้านคุณภาพของการประถมศึกษา โดยสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2525:84-88) เกี่ยวกับส่วนที่เป็นปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต พบว่าปัญหาคุณภาพการประถมศึกษา โรงเรียนประถมศึกษาบางแห่งขาดแคลนงบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์การศึกษา ครูผู้สอนส่วนใหญ่อยู่ในท้องถิ่นห่างไกลทุรกันดาร ขาดโอกาสในการเพิ่มพูนประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนที่เท่าเทียมกับครูในท้องถิ่นที่เจริญ ตลอดจนนักเรียนในท้องถิ่น ทุรกันดารไม่ได้รับการส่งเสริมให้มีสุขภาพอนามัยที่ดีทำให้มีแรงจูงใจในการเรียนต่ำ ด้านประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการศึกษาพบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับความล่าช้าในการนำเอกสารหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน การประเมินผลการเรียนไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่วางไว้ กระบวนการบริหารการนิเทศและการแนะแนวยังไม่เพียงพอและทั่วถึง รวมทั้งการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ยังไม่ได้รับความสำคัญเท่าที่ควร สำหรับปัญหาด้านผลผลิตทางการศึกษา เกี่ยวกับอัตราการตกซ้ำชั้นของนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดในภาคกลาง ซึ่งสำรวจและวิเคราะห์ ติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรประถมศึกษา 2521 ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (รายงานการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2526:ไม่ปรากฏเลขหน้า) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 อัตราการตกซ้ำชั้นของนักเรียนปี 2521-2525

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด	อัตราการตกซ้ำชั้น (ร้อยละ)			
	ปี 2521	ปี 2523	ปี 2524	ปี 2525
กรุงเทพมหานคร	7.43	1.98	1.55	1.01
นครปฐม	15.66	9.29	11.07	10.94
นนทบุรี	7.40	6.45	8.69	6.86
ปทุมธานี	10.97	7.37	7.13	6.62
สมุทรปราการ	13.05	8.23	10.47	8.15
สมุทรสาคร	12.78	9.06	11.53	8.32
ลพบุรี	10.75	9.70	8.50	7.49
พระนครศรีอยุธยา	9.85	8.10	6.90	6.82
อ่างทอง	9.73	5.71	6.07	5.90
สระบุรี	12.00	8.66	7.30	7.48
สิงห์บุรี	9.64	4.91	5.19	6.93
อุทัยธานี	14.51	-	5.95	7.88
ชัยนาท	10.25	8.18	5.84	5.27

จากตารางที่ 1 จะเห็นว่าถึงแม้อัตราการตกซ้ำชั้นของนักเรียนบางจังหวัดมีแนวโน้มลดลง แต่ยังคงถือว่าเป็นอัตราเฉลี่ยการตกซ้ำชั้นของนักเรียนมีอัตราค่อนข้างสูง ซึ่งเป็นผลกระทบในแง่เศรษฐกิจด้านการลงทุน รัฐต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นการสูญเสียทางการศึกษา จากการติดตามผลการศึกษาคู่เปรียบเทียบกับด้านอื่น ๆ ในการจัดการศึกษาของจังหวัดในภาคกลางของไทย จากรายงานของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง (2527:ไม่ปรากฏเลขหน้า) พบว่าครูบางส่วนยังไม่เข้าใจวิธีการใช้คู่มือครู แผนการสอน และครูบางท่านไม่ใช้คู่มือครูและแผนการสอนเพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในโรงเรียนส่วนใหญ่ยังขาดบุคลากรที่มีความถนัดเฉพาะวิชา โดยเฉพาะอย่างยิ่งขาดครูที่มีความรู้ ความชำนาญทางด้านดนตรีและนาฏศิลป์ และกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ด้านการใช้วิธีสอนครูส่วนใหญ่ยังใช้วิธีบรรยาย ขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องการวัดผลการเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้แบบ ป.02 การวัดผลตามจุดประสงค์ในแบบยังปฏิบัติไม่ต่อเนื่องและเป็นปัจจุบันตลอดจนไม่มีหลักเกณฑ์หรือหลักฐานการ

วัดผลตามจุดประสงค์ ครูบางท่านละเว้นการปฏิบัติการวัดผลตามแบบ ป.02 ลัดคล้องกับรายงานผลการวิจัยโครงการวิจัยและวางแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดสิงห์บุรี (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2525:81) ศึกษาปัญหาด้านบุคลากร พบว่า ภายในจังหวัดยังขาดแคลนครูที่มีความสามารถพิเศษเฉพาะแต่ละกลุ่มประสบการณ์ เช่น พลศึกษา ดนตรีนาฏศิลป์ และเกษตร ทั้งนี้เนื่องจากไม่สามารถบรรจุครูที่มีคุณวุฒิทางด้านเหล่านี้เพิ่มขึ้นได้อีก เพราะอัตรากำลังครูของจังหวัดส่วนรวมอยู่ในเกณฑ์เพียงพอ และจากรายงานผลการวิจัยโครงการวิจัยและวางแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดชัยนาท (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2525:89) พบว่าครูที่มีความถนัดหรือมีความสามารถพิเศษต่าง ๆ มีอยู่จำนวนน้อย ทำให้การเรียนการสอนในบางกลุ่มประสบการณ์ไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร สาเหตุสำคัญอีกประการคือ โรงเรียนส่วนใหญ่ขาดแคลนอุปกรณ์การเรียนการสอน

เกี่ยวกับการใช้วิธีสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา 2521 จากรายงานของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ (2527.ไม่ปรากฏเลขหน้า) พบว่า ครูส่วนใหญ่ยังมีพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนแบบเดิม กล่าวคือ การจัดกิจกรรมการสอนยังยึดครูเป็นศูนย์กลางและยังใช้วิธีการบรรยายเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งลัดคล้องกับรายงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2526:60-64) พบว่า ในปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนของครูยังเป็นการสอนหนังสือมากกว่าสอนคน ครูยังมีพฤติกรรมการสอนแบบเดิม ส่วนใหญ่ยังเน้นเนื้อหา มากกว่าการให้ลงมือปฏิบัติจริง ครูยังไม่สามารถพัฒนาพฤติกรรมด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ลัดคล้องกับความต้องการของหลักสูตร นักเรียนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนน้อยมาก กิจกรรมที่นักเรียนกระทำส่วนใหญ่ยังไม่เป็นกิจกรรมที่พัฒนาตนเองและสังคม เช่นเดียวกับรายงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2524 อ้างถึงในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2528:18) พบว่า ครูยังมีพฤติกรรมเป็นศูนย์กลางทำหน้าที่ปกครองนักเรียนอย่างใกล้ชิด ให้นักเรียนปฏิบัติตามระเบียบวินัยของโรงเรียนอย่างเคร่งครัด และใช้วิธีการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้วยวาจาเป็นสำคัญ จากการสำรวจการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู พบว่าครูส่วนใหญ่ใช้การพูดอธิบายมากที่สุด รองลงมาคือ ฟังนักเรียนอ่าน ตอบคำถาม ร้องเพลง การตั้งคำถามให้นักเรียนตอบ การเขียนบนกระดานดำ การอ่านหน้าหรืออ่านพร้อมนักเรียน ครูจะใช้การสังเกตนักเรียนเกี่ยวกับลักษณะนิสัยของนักเรียนแต่ละคนในขณะที่ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาลักษณะนิสัยเท่านั้น อย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบกับครูหลักสูตรประถมศึกษา 2503 กับครูหลักสูตรประถมศึกษา 2521 พบว่าครูมีพฤติกรรมการสอนไม่

แตกต่างกัน แต่มีแนวโน้มว่าครูที่สอนตามหลักสูตร 2521 มีพฤติกรรมการใช้เวลาพูดบรรยาย น้อยกว่า เน้นด้านเนื้อหา น้อยกว่า ซึ่งอาจเป็นผลทำให้มักเรียนตามหลักสูตร 2521 กล้าพูด กล้าแสดงออกมากกว่า

โดยสรุปแล้วปัญหาและอุปสรรคที่พบเกี่ยวกับด้านการศึกษาหลักสูตร คือ ครูยังไม่เข้าใจ โครงสร้างของหลักสูตรประถมศึกษาอย่างดีพอ ทำให้การจัดกระบวนการเรียนการสอนไม่สามารถ สัมฤทธิ์ผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร คุณภาพของการประถมศึกษาขึ้นอยู่กับระดับต่ำ และมีความ แตกต่างกันตามสภาพภูมิศาสตร์และขนาดของโรงเรียน ซึ่งปัญหาด้านคุณภาพของการประถมศึกษา เกี่ยวข้องโดยตรงกับความขาดแคลน ความไม่เสมอภาค และคุณภาพของปัจจัยในการจัดการศึกษา เนื่องจากความไร้ประสิทธิภาพของกระบวนการบริหารและการจัดการเรียนการสอนไม่ตรงตาม เจตนารมณ์ของหลักสูตร ปัญหาที่สำคัญมากคือบุคลากรที่เป็นปัจจัยสำคัญในการจัดการเรียน การสอนได้แก่ครู ส่วนใหญ่ยังด้อยคุณภาพ มีพื้นความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและความสามารถยังไม่ พอเพียงที่จะจัดการเรียนการสอนตามแนวทางของหลักสูตรได้ จากสภาพปัจจุบันและปัญหาดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งรับผิดชอบการจัดการ การศึกษาระดับประถมศึกษาได้ตระหนักในปัญหาดังกล่าวอันเป็นหน้าที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้อง เร่งพัฒนา คุณภาพเพื่อแก้ปัญหาซึ่งกำลังเผชิญอยู่โดยรีบด่วน ด้วยเหตุนี้สำนักงานคณะกรรมการการประถม ศึกษาระดับประถมศึกษาจึงจัดให้มีโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนของครูประถมศึกษาให้ ทั่วถึงอย่างรีบด่วน และมีผลต่อคุณภาพของการจัดการประถมศึกษาอย่างแท้จริง โครงการดังกล่าว ได้รับความช่วยเหลือด้านงบประมาณจากธนาคารโลก คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ แต่งตั้งคณะปฏิบัติงานโครงการนี้ โดยเชิญ คำสตราจารย์สุมน อมรวิวัฒน์ ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นผู้เชี่ยวชาญโครงการ การดำเนินการคัดเลือกคณะ ปฏิบัติงานใช้วิธีรับสมัครจากบุคลากรผู้มีความสามารถสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติ ผู้เชี่ยวชาญโครงการเป็นผู้คัดเลือกโดยวิธีการสอบสัมภาษณ์ได้คณะปฏิบัติงานจำนวน 15 คน การดำเนินงานของโครงการมีหลักการดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2527:ไม่ปรากฏเลขหน้า)

1. เป็นโครงการที่มุ่งปรับปรุงคุณภาพและความเสมอภาคทางการศึกษาในโรงเรียน ประถมศึกษาตามเจตนารมณ์ของโครงการพัฒนาการศึกษา ระยะที่ 5
2. บุคลากรเป้าหมายที่มุ่งพัฒนาคือครู เพราะเป็นบุคลากรใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด การพัฒนาจะเป็นทั้งการฝึกอบรม การนิเทศ และการติดตามผล

3. การฝึกอบรมจะดำเนินการโดยใช้สื่อทางไกลที่กระทรวงศึกษาธิการมีอยู่แล้ว และสามารถทำได้ทันที เพื่อให้อบรมทำได้ที่วังและมีประสิทธิภาพ

4. การฝึกอบรมจะเป็นการเตรียมความพร้อมให้ครูสามารถนำโครงการและนวัตกรรมต่าง ๆ ที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติจัดขึ้น ไปใช้ได้ถูกต้องวิธีและสัมฤทธิ์ผล

5. ครูประถมศึกษาควรมีโอกาสทำเทียมกันในการเพิ่มพูนประสิทธิภาพด้านการเรียนการสอน และมุ่งให้บรรลุวัตถุประสงค์เพื่อ

5.1 ปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนของครูประถมศึกษาทั่วประเทศ

5.2 สร้างชุดฝึกอบรมทางไกล สื่อประสม สำหรับการฝึกอบรมด้านการเรียนการสอนแก่ครูประถมศึกษา ตลอดจนการดำเนินการทดลองใช้สื่อของ โครงการฝึกอบรม

การดำเนินงานของ โครงการดังกล่าว คณะปฏิบัติงานโครงการศึกษารวบรวมข้อมูลพื้นฐานเพื่อจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมครูประถมศึกษา ซึ่งได้หลักสูตรการฝึกอบรมครูประถมศึกษา มีลักษณะเป็นหลักสูตรการฝึกอบรมระยะสั้น เน้นด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้สื่อทางไกล ซึ่งประกอบด้วยสื่อประสมที่เป็นชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง เป็นสื่อหลัก และสื่อเสริมประกอบด้วย เทปโทรทัศน์ สไลด์ และแผ่นโปร่งใส การใช้สื่อดังกล่าวเน้นให้ครูได้ศึกษาและปฏิบัติด้วยตนเอง โดยถือว่าครูประถมศึกษา โดยส่วนใหญ่มีประสบการณ์ด้านการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา และมีความรู้ด้านเนื้อหาและวิธีสอนอยู่แล้ว แต่ส่วนใหญ่ครูมิได้นำไปปฏิบัติ ดังนั้นการฝึกอบรมจึงเน้นด้านคุณธรรมและการฝึกปฏิบัติเป็นสำคัญ ซึ่งเชื่อว่าถ้าครูได้รับการปลูกฝังด้านคุณธรรมแล้วจะเกิดความสำนึกในหน้าที่ของครู ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน การจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมจึงมุ่งเน้นด้านคุณธรรมและการฝึกปฏิบัติมากกว่าความรู้เนื้อหา การคัดเลือกหัวข้อเรื่อง ซึ่งเป็นเนื้อหาสาระของการฝึกอบรมจึงคัดเลือกเฉพาะหัวข้อเรื่องที่เห็นว่าครูจำเป็นต้องมี ต้องรู้และต้องทำเท่านั้น และลักษณะของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดให้เป็นวิธีการและเทคนิคของการจัดกิจกรรมทั่วไป ซึ่งครูสามารถนำไปใช้สอนกับกลุ่มประสบการณ์ใด ๆ ก็ได้ และประการสำคัญโครงการนี้เป็นโครงการที่สอดคล้องกับโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารโรงเรียน เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมและบริการสนับสนุนการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา หลักสูตรฝึกอบรมนี้จึงพยายามจัดเนื้อหาสาระให้เอื้อต่อการทำความเข้าใจของผู้บริหารโรงเรียน เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้การดำเนินงานสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2527:3-4)

การฝึกอบรมในครั้งนี้เนื่องจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นครูประถมศึกษาทั่วประเทศ จำนวน 329,374 คน วิธีการฝึกอบรมที่จะนำมาใช้จะต้องมีประสิทธิภาพมากที่สุด โดยใช้ งบประมาณที่มีอยู่จำกัด การฝึกอบรมในครั้งนี้จึงแตกต่างจากการฝึกอบรมที่เคยจัดมา รูปแบบ การฝึกอบรมจะเน้นการฝึกอบรมด้วยตนเอง โดยมีสื่อที่ใช้ในการฝึกอบรมเป็นหลักในการถ่ายทอด การดำเนินการฝึกอบรม ซึ่งสื่อประกอบด้วยชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง จำนวน 20 เล่ม แต่ละเล่ม จะบรรจุเนื้อหา คุณธรรมและกิจกรรมฝึกปฏิบัติ นอกจากนั้นยังมีสื่อเสริมเพื่อประกอบชุดฝึกอบรม ด้วยตนเอง ได้แก่ เทปโทรทัศน์ สไลด์ จำนวนชนิดละ 10 เรื่อง และยังมีแผ่นโปร่งใสรูป เนื้อหาสาระของชุดฝึกอบรมด้วยตนเองแต่ละเล่ม วิธีการดำเนินการฝึกอบรมมีกระบวนการ และขั้นตอนดังนี้

1. การเตรียมผู้ดำเนินการฝึกอบรมต้นแบบ จำนวน 15 คน โดยคณะผู้เชี่ยวชาญ ราชภัฏสุราษฎร์ธานีเพื่ออบรมให้กับวิทยากรต้นแบบ เวลา 12 วัน จุดประสงค์ของการอบรมเพื่อฝึกฝนและเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นวิทยากรที่ดี

2. การเตรียมผู้ดำเนินการฝึกอบรมระดับจังหวัด จังหวัดละ 4 คน รวม 292 คน จัดการปฐมนิเทศให้แก่ผู้ได้รับคัดเลือกเป็นผู้ดำเนินการฝึกอบรมระดับจังหวัดในเดือนเมษายน 2528 และคัดเลือกผู้ดำเนินการฝึกอบรมระดับจังหวัดชุดนี้ ณ จุดอบรม 6 หน่วย ซึ่ง แบ่งตามภาคภูมิศาสตร์ในเดือนมิถุนายน 2528 เพื่อให้เป็นวิทยากรแกนนำระดับจังหวัด

3. การฝึกอบรมนักร้อง สักการะฝึกอบรมครูประถมศึกษาในโครงการนักร้อง จำนวน 6 หน่วยตามภาคภูมิศาสตร์ โดยยึดฐานกลุ่มโรงเรียนและโรงเรียนที่มีลักษณะกึ่งชุมชนเมืองและ ชนบทเป็นหลักในการเลือกจุดการฝึกอบรมนักร้องในแต่ละภาค เพื่อทดลองใช้กระบวนการฝึกอบรมตลอดจนสื่อที่ใช้ในการฝึกอบรมทั้งหมด

4. การปรับปรุงกระบวนการฝึกอบรม หลังการฝึกอบรมนักร้องทั้ง 6 จุดแล้ว นำ ผลการประเมินในช่วงฝึกอบรมนักร้องมาปรับปรุงกระบวนการและสื่อที่ใช้ในการฝึกอบรม

5. การเตรียมผู้ดำเนินการฝึกอบรมระดับอำเภอ จำนวน 3,200 คน ซึ่งเป็นหน้าที่ ของผู้ดำเนินการฝึกอบรมระดับจังหวัดที่ต้องจัดการฝึกอบรมให้แก่ผู้ดำเนินการฝึกอบรมระดับอำเภอ ในจังหวัดของตน

6. การฝึกอบรมครูประถมศึกษา จำนวน 329,374 คน ผู้ดำเนินการฝึกอบรมระดับ อำเภอจัดการฝึกอบรมให้แก่ครู ตามฐานกลุ่มโรงเรียนทั้งหมดในระหว่าง เดือนมกราคม-กันยายน 2529

การฝึกอบรมครูประถมศึกษาในแต่ละจุดฝึกอบรมมีวิทยากรจำนวน 5 คน เป็นผู้ดำเนินการฝึกอบรม โดยวิทยากรจะมีบทบาทแตกต่างกันจากวิทยากรการฝึกอบรมที่เคยจัดทั่ว ๆ ไป กล่าวคือ วิทยากรในครั้งนี้จะมิบทบาทเป็นผู้ดำเนินการฝึกอบรมเป็นผู้อำนวยความสะดวก ชี้แจงการใช้ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง ให้บริการและลำเลียงการใช้สื่อ เสริมจากเทปโทรทัศน์ สไลด์ แผ่นโปร่งใส และจัดกิจกรรมนันทนาการให้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม สำหรับบทบาทของครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องศึกษาชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง จำนวน 20 เล่ม พร้อมทั้งปฏิบัติกิจกรรมที่ระบุไว้ในชุดฝึกอบรม เทปโทรทัศน์ สไลด์ และนำไปทดลองฝึกปฏิบัติที่โรงเรียนตามช่วงเวลาที่กำหนด ซึ่งการฝึกอบรมที่ครบกระบวนการจะแบ่งเป็น 3 ช่วง (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2528) คือ ช่วงที่หนึ่งเป็นช่วงที่ครูเข้ารับการอบรมเพื่อศึกษาชุดฝึกอบรมด้วยตนเองประกอบสื่อ เสริม ณ หน่วยฝึกอบรม จำนวน 3 วัน ช่วงที่สองให้ครูนำแบบฝึกปฏิบัติในชุดฝึกอบรมด้วยตนเองไปฝึกปฏิบัติที่โรงเรียนของตน ใช้เวลา 9 วัน ช่วงสุดท้ายใช้เวลา 2 วัน ให้ครูนำผลการฝึกปฏิบัติที่โรงเรียนมารายงานพร้อมทั้งรับการฝึกอบรม ณ หน่วยฝึกอบรมเดิม

การดำเนินโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนของครูประถมศึกษาดังกล่าว ถือว่าเป็นการบริหารงานของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โดยมีคณะปฏิบัติงานโครงการเป็นผู้ดำเนินงานเกี่ยวกับการบริหารงาน สำนาน รัชชโยภพ (2522:2) กล่าวว่า หลักการบริหารที่ดีคือการรู้จักใช้ทรัพยากรพื้นฐานของการบริหาร ซึ่งได้แก่ คน เงิน วัสดุสิ่งของ และวิธีการที่มีอยู่อย่างประหยัดมีประสิทธิภาพ และพัฒนาอยู่เสมอในบรรดาปัจจัยเหล่านี้ คน นับว่ามีความสำคัญเป็นเอกและยุ่งยากที่สุด แม้จะมีเงินงบประมาณให้เพียงพอก็มีการจัดด้วยเทคนิควิธีที่ดี มีอุปกรณ์และวัสดุต่าง ๆ พร้อมมูลสักเพียงใด ถ้าหากคนปฏิบัติงานไม่ดี ไม่มีความรู้ความสามารถ ขาดความซื่อสัตย์สุจริต และไม่ประพฤติอยู่ในระเบียบวินัยอันดีแล้วก็เป็นที่ยากที่การบริหารงานจะบรรลุผลสัมฤทธิ์ความมุ่งหมาย ดังนั้นการบริหารงานที่ดีจึงจำเป็นต้องมีการบริหารงานบุคคลที่ดีด้วย

การบริหารงานบุคคลเป็นกระบวนการวางแผนนโยบาย ระเบียบและกรรมวิธีในการดำเนินการเกี่ยวกับบุคคลที่ปฏิบัติงานในองค์การ โดยให้ได้บุคคลที่เหมาะสมและบำรุงรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรด้านมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพให้มีปริมาณเพียงพอ ซึ่งทางด้านงานการบริหารงานเพื่อพัฒนาบุคคลถือเป็นงานที่สำคัญอย่างหนึ่งคือการฝึกอบรมซึ่งเป็นกิจกรรมหรือหน้าที่งานการบริหารบุคคลที่จัดขึ้นเพื่อมุ่งที่จะให้มีการเสริมความรู้ ความสามารถ ตลอดจนความชำนาญให้มีขึ้นในตัวตน เพื่อที่จะให้แน่ใจว่าคุณภาพของตัวคนจะไม่ตกต่ำลง เพราะผลอันสืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงในปัจเจก

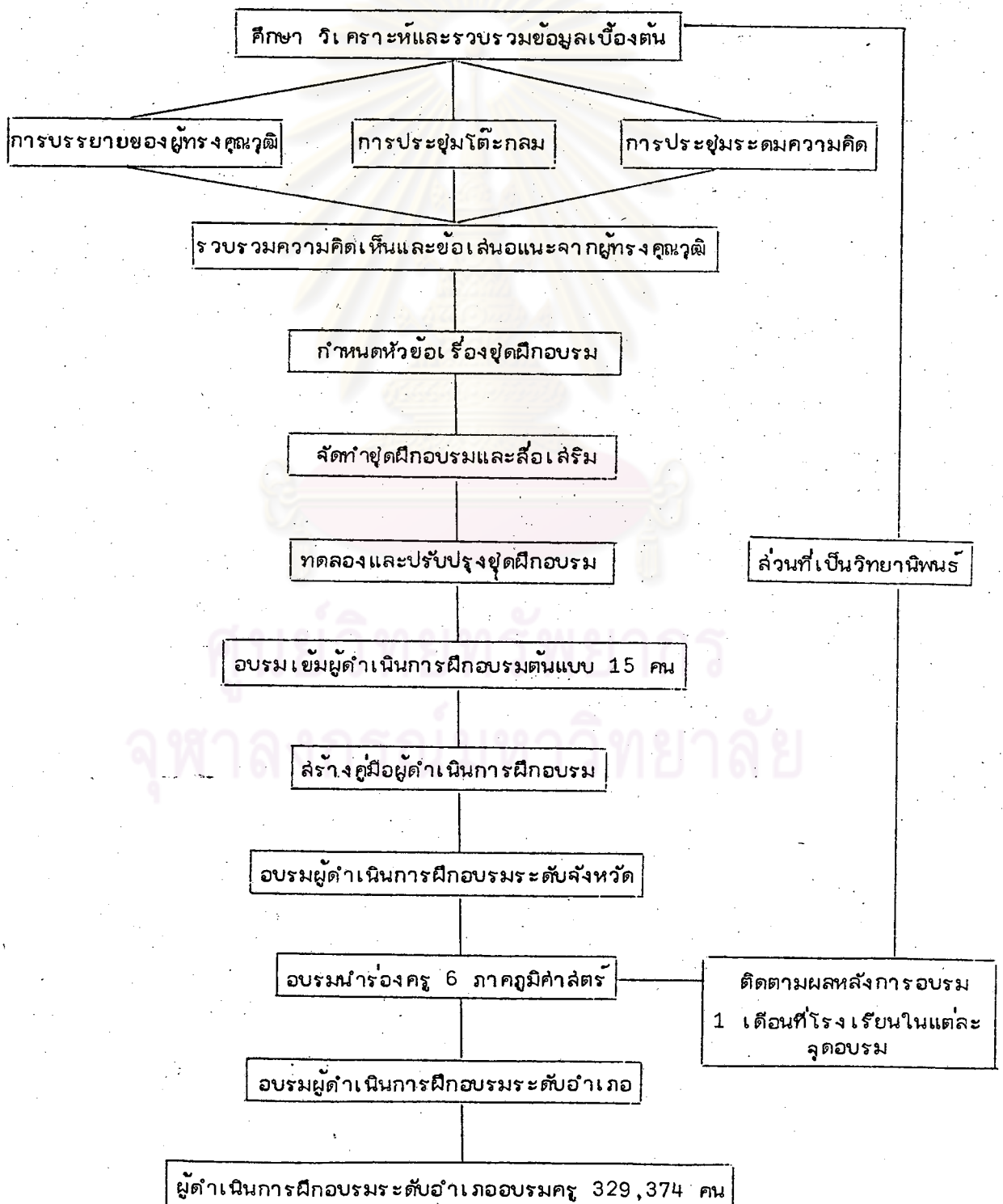
ต่าง ๆ โดยเฉพาะทางด้านเทคนิค วิธีการผลิตและเงื่อนไขของปัจจัยสภาพแวดล้อมอื่น ซึ่งจะมีผลกระทบทั้งภายในและภายนอกต่อองค์การ ตลอดจนทำให้มีความรู้สึกนึกคิดก้าวหน้าทันโลก (ธงชัย สันติวงษ์, ม.ป.ป.:29) ดังนั้นนับว่าการดำเนินโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพ การเรียนการสอนของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ดังกล่าว เป็นการพัฒนาบุคคลขององค์การซึ่งทำให้ตัวครูมีคุณภาพ และทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุดในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตาม วิลลาส์ ลิงทวิล์ย (2520:156) ให้สังเกตว่า ในการประกอบกิจกรรมใด ๆ ของมนุษย์ จะประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ส่วนคือ การกำหนดวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย การดำเนินงานไปสู่เป้าหมายนั้น และการประเมินผลการดำเนินงานนั้นว่าได้ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้เพียงใด ซึ่ง อาชวัน วายวานนท์ และ วิณิต ทรงประทุม (2521:9) เห็นว่าการบริหารงานฝึกอบรมก็เช่นกัน โครงการฝึกอบรมจะเกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุดได้จะต้องมีองค์ประกอบดังกล่าวอยู่ครบทั้ง 3 ประการคือ ความจำเป็นของการฝึกอบรม การดำเนินการฝึกอบรม และการประเมินการฝึกอบรม

การประเมินที่ดำเนินการอย่างเป็นระบบถูกต้องตามหลักวิชาการจะเป็นเครื่องช่วยให้ทราบถึง จุดลรัรคข้อขัดข้องและความสามารถในการฝึกอบรม ซึ่งจะสามารถนำไปปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงการฝึกอบรมให้ดีขึ้นในโอกาสต่อไป อันจะเป็นแนวทางวิธีที่จะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม ตลอดจนประหยัดเวลาและแรงงานต่าง ๆ ได้ดี แต่ปัญหาและอุปสรรคสำคัญของการดำเนินโครงการต่าง ๆ ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติที่ผ่านมา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เกี่ยวกับการจัดการฝึกอบรม ส่วนใหญ่จะมุ่งแต่ดำเนินการให้การฝึกอบรมอย่างเดียว มิได้คำนึงถึงหรือเอาใจใส่ปรับปรุงการฝึกอบรมให้ดีขึ้น ให้ได้ผลสูงสุดตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม ถึงอาจกล่าวได้ว่าการดำเนินงานยังไม่ครบขั้นตอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งยังขาดการประเมินการฝึกอบรมที่เป็นระบบ ซึ่งถือว่าเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของการดำเนินงาน โครงการฝึกอบรมก็เหมือนกับโครงการอื่น ๆ โดยทั่วไป คือ ถ้าจัดให้มีขึ้นอย่างดี มีการปรับปรุงแก้ไขให้ต่อยุ่เสมอ ก็จะก่อประโยชน์อย่างสูงสุด แต่ถ้าหากคิดแต่ว่าจัด ๆ ให้มีขึ้นตามความนิยมอย่างลวก ๆ แล้ว แทนที่จะเกิดผลดีจะยิ่งกลับเป็นผลเสียมากขึ้น คือ สูญเสียทั้งเงิน เวลา และแรงงานไปอย่างเปล่าประโยชน์ ดังนั้นการประเมินโครงการฝึกอบรมเพื่อให้ได้แนวทางในการปรับปรุงการฝึกอบรมจึงถือว่าเป็นเรื่องสำคัญและเร่งด่วน ควรมีการเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพของการฝึกอบรม และที่สำคัญอย่างยิ่งควรมีการประเมินโครงการฝึกอบรมทุกครั้งที่มีการจัดการฝึกอบรม

ดังนั้นการวิจัยในเรื่องนี้จึงได้ศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะของการประเมินโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูประถมศึกษาตั้งแต่กระบวนการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรม การฝึกอบรมนร.เองและติดตามผลการฝึกอบรมนร.เองในภาคกลาง ดังแผนภูมิแสดงการประเมินโครงการดังนี้

แผนภูมิที่ 1 แสดงการประเมินโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการ เรียนการสอนของครูประถมศึกษา

นอกจากการประเมินโครงการดังกล่าวแล้ว ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษาของครูประถมศึกษาในภาคกลางดังกล่าวข้างต้น กระทรวง-ศึกษาศาสตร์ตระหนักดีว่า ขั้นตอนการนำหลักสูตรไปใช้จะสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมาย จำเป็นต้องสร้างความเข้าใจพื้นฐาน เสนอแนะวิธีการปฏิบัติในการนำหลักสูตรไปใช้ โครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนของครูประถมศึกษามุ่งจะแก้ปัญหาดังกล่าว แต่เนื่องจากการฝึกอบรมมีระยะเวลาอันสั้น จัดให้ครูประถมศึกษาทั้งหมดซึ่งมีจำนวนมากทำให้ไม่สามารถติดตามผลและกำกับดูแลได้ทั่วถึง เพราะความจำกัดในด้านงบประมาณและด้านบุคลากร จากเหตุผลดังกล่าวจะเป็นผลกระทบต่อครูหลังได้รับการฝึกอบรมครบตามกระบวนการแล้ว เมื่อครูนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียน ถ้าหากเกิดปัญหาหรืออุปสรรค บางครั้งปัญหาดังกล่าวครูไม่สามารถตัดสินใจหรือแก้ปัญหาด้วยตนเอง ทำให้ครูเกิดความเบื่อหน่ายหมดกำลังใจ เพื่อเป็นการแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นดังกล่าวควรจัดให้ในโรงเรียนจัดดำเนินการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนประถมศึกษาของตน ดังที่คณะกรรมการวางแผนพื้นฐานเพื่อการพัฒนาการศึกษา (สปปนท กตพหต, 2518) กล่าวไว้ในรายงานว่า "การนิเทศการศึกษาเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนที่ได้ผลแท้จริงจะต้องเป็นการนิเทศภายในโรงเรียนเอง" จะเห็นได้ว่าการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนมีความสำคัญและจำเป็นต่อครูในการปฏิบัติงานและการนำความรู้ที่ได้รับการฝึกอบรม และเป็นการประหยัดด้านงบประมาณในการนิเทศติดตามผล ดังนั้นนอกจากการประเมินโครงการเพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงโครงการดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยยังได้ศึกษากระบวนการจัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนประถมศึกษาตามการฝึกอบรมนักร้องในภาคกลาง ซึ่ง เอื้อต่อผลสำเร็จของการดำเนินโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนของครูประถมศึกษา ซึ่งจะจัดในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินกระบวนการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมครูประถมศึกษาตามโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนของครูประถมศึกษา
2. เพื่อประเมินพฤติกรรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ในขณะที่เข้ารับการฝึกอบรมนักร้องในภาคกลาง
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมนักร้องในภาคกลาง
4. เพื่อประเมินความเชื่อเกี่ยวกับแนวพัฒนาการเรียนการสอนของผู้เข้ารับการฝึกอบรมนักร้องในภาคกลาง

5. เพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมนาร่องในภาคกลาง

6. เพื่อติดตามประเมินผลผู้เข้ารับการฝึกอบรมในด้านความรู้จักการฝึกอบรมไปใช้ในการปฏิบัติงาน

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังมุ่งสำรวจการปฏิบัติจริงในการจัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนประถมศึกษาในภาคกลาง

ขอบเขตของการวิจัย

1. การประเมินในครั้งนี้จะเกี่ยวข้องกับเฉพาะครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมนาร่องในภาคกลาง จำนวน 112 คน และนักเรียนจำนวน 60 คนในกลุ่มโรงเรียนบ้านหีบและกลุ่มโรงเรียนทุ่งข่ายเคื่อง สำนักงานการประถมศึกษาอำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. การประเมินครั้งนี้เริ่มตั้งแต่วันที่ 15 ตุลาคม 2527 ถึงวันที่ 4 ตุลาคม 2528 เท่านั้น

3. การประเมินโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนของครูประถมศึกษา ซึ่งศึกษาเฉพาะการฝึกอบรมนาร่องในภาคกลาง การประเมินครั้งนี้จะประเมินตั้งแต่เริ่มโครงการจนถึงผลการฝึกอบรมนาร่องในภาคกลาง ซึ่งประเมินในสิ่งต่อไปนี้

3.1 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรม

3.2 พฤติกรรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ในขณะฝึกอบรม

3.3 ความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

3.4 ความเชื่อเกี่ยวกับแนวพัฒนาการเรียนการสอนของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

3.5 การเรียนรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

3.6 การนำความรู้ไปใช้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมิน

1. การประเมินกระบวนการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรม มีเกณฑ์ดังนี้

1.1 วัตถุประสงค์ของหลักสูตรการฝึกอบรมกับความจำเป็นในการฝึกอบรมมีความสอดคล้องกันทุกข้อ

1.2 การดำเนินการฝึกอบรมเป็นไปตามกระบวนการฝึกอบรมที่เป็นสากล โดยประเมินตามเกณฑ์ต่อไปนี้

- 1.2. 1 กำหนดความจำเป็นของการฝึกอบรม
- 1.2. 2 กำหนดวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม
- 1.2. 3 สร้างเครื่องมือสำหรับประเมินระบบการฝึกอบรม
- 1.2. 4 การกำหนดเกณฑ์ในการประเมิน
- 1.2. 5 การเลือกและจัดลำดับเนื้อหาสาระในหลักสูตร
- 1.2. 6 กำหนดเทคนิควิธีการในการฝึกอบรม
- 1.2. 7 กำหนดอุปกรณ์และค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม
- 1.2. 8 การผลิตเอกสารในการฝึกอบรม
- 1.2. 9 การคัดเลือกผู้เข้ารับการฝึกอบรม
- 1.2.10 การคัดเลือกวิทยากร
- 1.2.11 การประเมินโครงการฝึกอบรมและติดตามผล

2. การประเมินพฤติกรรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ใช้เกณฑ์การตัดสินจากครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมทุกคน มีส่วนร่วมในการฝึกอบรมทุกกิจกรรม ตามขั้นตอนการฝึกอบรมที่กำหนดไว้

3. การประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ใช้เกณฑ์ตัดสินจากแบบสอบถามความพึงพอใจ โดยกำหนดว่าจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรมอย่างต่ำร้อยละ 75 มีความพึงพอใจที่ดีต่อการฝึกอบรมของแต่ละข้อคำถามในแบบสอบถาม

4. การประเมินความเชื่อเกี่ยวกับแนวพัฒนาการเรียนการสอนของผู้เข้ารับการฝึกอบรมใช้เกณฑ์ดังนี้ ค่ามัชฌิมเลขคณิตของการวัดความเชื่อหลังจากการฝึกอบรมมากกว่าค่ามัชฌิมเลขคณิตก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

5. การประเมินการเรียนรู้อื่นๆจากคะแนนมัชฌิมเลขคณิตหลังการฝึกอบรมมากกว่าคะแนนมัชฌิมเลขคณิตก่อนการฝึกอบรมไม่ต่ำกว่า 15% ของคะแนนเต็ม และค่ามัชฌิมเลขคณิตหลังการฝึกอบรมมากกว่าค่ามัชฌิมเลขคณิตก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. การประเมินการนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงาน ใช้เกณฑ์ตัดสินจากครูจัดกิจกรรมการเรียนตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมที่ตั้งไว้อย่างน้อยร้อยละ 80 ของจำนวนกิจกรรมในแบบสังเกต แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ร่วมกัน

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. การประเมินกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ผู้ประเมินได้ประเมินด้วยใจเป็นกลางตามหลักฐานที่สังเกตได้
2. กลุ่มตัวอย่างคือครูและนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนบ้านหีบและกลุ่มโรงเรียนทุ่งชายเคื่องสำนักงานการประถมศึกษาอำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ตอบแบบสอบถามและให้สัมภาษณ์ด้วยใจจริงและเต็มใจ และตอบแบบทดสอบอย่างเต็มความสามารถ
3. ประชากรของคะแนนผลการทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรมมีลักษณะการแจกแจงแบบที่
4. กลุ่มตัวอย่างแสดงพฤติกรรม และปฏิบัติงานตามสภาพความเป็นจริง

คำจำกัดความเชิงปฏิบัติการ

การประเมินโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนของครูประถมศึกษา หมายถึง การประเมินกระบวนการพัฒนาหลักสูตร การฝึกอบรมครูประถมศึกษา การประเมินความพึงพอใจของครู การประเมินพฤติกรรม การประเมินผลการเรียนรู้ และการประเมินผลการนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ตามการฝึกอบรมนาร่องในภาคกลาง

โครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการจัดกิจกรรมที่ให้ความรู้ ทักษะ เจตคติ โดยวิธีการฝึกอบรมทางไกลจากสื่อประสมแก่ครูประถมศึกษาตามการฝึกอบรมนาร่องในภาคกลาง

กระบวนการพัฒนาหลักสูตร หมายถึง ขั้นตอนการสร้างหลักสูตรการฝึกอบรมครู ตั้งแต่การศึกษาการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษาปัญหาการฝึกอบรมครูความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ จนเป็นหลักสูตรการฝึกอบรมครูประถมศึกษาของโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนของครูประถมศึกษา

ความเชื่อของครู หมายถึง ความคิดเห็นของครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมนาร่องในภาคกลางที่ได้จากการตอบแบบวัดความเชื่อ เกี่ยวกับแนวพัฒนาการเรียนการสอน โดยกำหนดเป็นคะแนน

ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่ได้จากการกรอกแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจที่มีต่อการฝึกอบรม กำหนดเป็นคะแนน

ครู หมายถึง ผู้บริหารและปฏิบัติหน้าที่ผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ปีการศึกษา 2528 ในภาคกลาง

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ปีการศึกษา 2528 ในภาคกลาง

สื่อประสม หมายถึง เครื่องมือที่ใช้ในการฝึกอบรมครูประถมศึกษา ตามโครงการ
ปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนของครูประถมศึกษา ได้แก่ ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง
(Program Text) เทปโทรทัศน์ (Video Tape) สไลด์ (Slide) และแผ่นโปร่งใส

ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง หมายถึง บทเรียนสำเร็จรูปที่คณะปฏิบัติงานโครงการปรับปรุง
ประสิทธิภาพการเรียนการสอนของครูประถมศึกษาลำดับจำนวน 20 เล่ม เพื่อให้ครูผู้เข้ารับ
การฝึกอบรมทุกคนใช้ในการฝึกอบรม

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมหมายถึง การเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมในขณะที่ฝึกอบรม
นาร่องในภาคกลาง ตามบทบาทในการแสดงออกของผู้เข้ารับการฝึกอบรม เช่น บทบาท
ผู้พูด บทบาทผู้ฟัง สำหรับผู้มีปัญหาทางด้านสุขภาพ ซึ่งนั่งดูการปฏิบัติกิจกรรม ถือว่ามีส่วน
ร่วมในกิจกรรม

การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน หมายถึง การสังเกตและปฏิบัติงานของผู้บริหาร
โรงเรียนในชั้นที่จะปรับปรุงส่งเสริมประสิทธิภาพในด้านจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน
ให้ดีขึ้น ทำให้ครูเกิดการเพิ่มพลังในการปฏิบัติงานของครู รวมทั้งให้ครูเกิดความก้าวหน้าใน
วิชาชีพ และก่อให้เกิดผลขั้นสุดท้าย คือ การศึกษาของเด็กก้าวหน้าไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ผลของการประเมินชี้ให้เห็นถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการปรับปรุง
ประสิทธิภาพการเรียนการสอนของครูประถมศึกษาว่าเป็นอย่างไรบ้าง เพื่อเป็นแนวทางสำหรับ
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติในการแก้ปัญหาและปรับปรุงโครงการได้ตรงจุด
2. ได้ข้อเสนอแนะเป็นแนวทางในการปรับปรุงโครงการฝึกอบรมให้ดียิ่งขึ้นต่อไป
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพการฝึกอบรมในที่สุด
3. เป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจการประเมินโครงการฝึกอบรมครูประถมศึกษา สามารถ
นำไปประยุกต์ใช้ในการประเมินโครงการอื่น ๆ ต่อไป